

Opracowano na
podstawie: t.j.
Dz. U. z 2015 r.
poz. 14, z 2022 r.
poz. 1700.

U S T A W A

z dnia 20 lutego 1997 r.

o stosunku Państwa do Kościoła Starokatolickiego Mariawitów w Rzeczypospolitej Polskiej

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. 1. Ustawa określa stosunek Państwa do Kościoła Starokatolickiego Mariawitów w Rzeczypospolitej Polskiej, zwanego dalej „Kościołem”, oraz jego sytuację prawną i majątkową.

2. W sprawach odnoszących się do Kościoła, nieuregulowanych w ustawie, stosuje się powszechnie obowiązujące przepisy prawa.

3. Wszelkie zmiany niniejszej ustawy wymagają uprzedniej opinii Rady Kościoła.

Art. 2. 1. Kościół rządzi się w swoich sprawach własnym prawem wewnętrznym, uchwalanym przez Synod, swobodnie wykonuje władzę duchowną i jurysdykcyjną oraz samodzielnie zarządza swoimi sprawami.

2. Kościół może należeć do krajowych i międzynarodowych organizacji o charakterze ekumenicznym i międzywyznaniowym.

Rozdział 2

Osoby prawne Kościoła i ich organy

Art. 3. 1. Strukturę i organizację Kościoła określają przepisy prawa wewnętrznego.

2. Osobowość prawną posiadają:

- 1) Kościół jako całość;
- 2) diecezje;
- 3) parafie;

4) zgromadzenia zakonne;

5) seminaria duchowne.

3. Organami osób prawnych wymienionych w ust. 2 są:

1) dla Kościoła jako całości:

a) Synod,

b) Kapituła Generalna,

c) Rada Kościoła,

d) Biskup Naczelny;

2) dla diecezji – biskup ordynariusz;

3) dla parafii – rada parafialna reprezentowana przez proboszcza lub administratora parafii;

4) dla zgromadzeń zakonnych – przełożony lub przełożona;

5) dla seminariów duchownych – rektor.

4. W sprawach majątkowych Kościoł jako całość reprezentuje Rada Kościoła.

Do składania oświadczeń woli uprawnieni są dwaj członkowie Rady Kościoła działający łącznie, w tym jej Przewodniczący.

5. Zmiana nazwy grup osób prawnych, o których mowa w ust. 2 pkt 2–5, może być dokonana przepisami wewnątrzkościelnymi. Zmiany te, na wniosek Rady Kościoła, *Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji*¹⁾ ogłasza w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”.

Art. 4. Inne jednostki organizacyjne Kościoła mogą, na wniosek Rady Kościoła, uzyskać osobowość prawną w drodze rozporządzenia *Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji*²⁾.

Art. 5. 1. Kościół samodzielnie tworzy, przekształca i znosi jednostki organizacyjne, w tym także posiadające osobowość prawną.

2. O faktach wymienionych w ust. 1 władza kościelna powiadamia niezwłocznie właściwy organ administracji rządowej:

¹⁾ Obecnie: minister właściwy do spraw wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych, na podstawie art. 4 ust. 1, art. 5 pkt 25 i art. 30 pkt 1 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2013 r. poz. 743 i 984 oraz z 2014 r. poz. 496, 829, 915, 932 i 1533), która weszła w życie z dniem 1 kwietnia 1999 r.

²⁾ Obecnie: ministra właściwego do spraw wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych.

- 1) odnośnie do osób wymienionych w art. 3 ust. 2 pkt 2, 4 i 5 oraz jednostek, które otrzymały osobowość prawną na zasadzie określonej w art. 4 – *Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji*³⁾;
- 2) w pozostałych przypadkach – wojewodę.

3. Nowo utworzone jednostki organizacyjne, o których mowa w art. 3 ust. 2 pkt 2–5, nabywają osobowość prawną z chwilą pisemnego powiadomienia właściwego organu administracji rządowej. Odpis powiadomienia, z umieszczonym na nim potwierdzeniem odbioru, jest dowodem uzyskania osobowości prawnej.

4. Powiadomienie, o którym mowa w ust. 2 i 3, powinno zawierać nazwę i siedzibę kościelnej osoby prawnej, a w odniesieniu do diecezji i parafii – także ich zasięg terytorialny.

5. Odpowiednie powiadomienie następuje również w przypadku powołania lub odwołania osób sprawujących funkcję organu lub członka organu osoby prawnej, uprawnionych do składania w imieniu osób prawnych oświadczeń woli. Powiadomienie obejmuje imię i nazwisko, obywatelstwo oraz miejsce zamieszkania.

Art. 6. Jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej działają w ramach tych kościelnych osób prawnych, które je powołały.

Art. 7. Kościelna osoba prawna nie odpowiada za zobowiązania innej kościelnej osoby prawnej.

Rozdział 3

Działalność Kościoła

Art. 8. 1. Kościół swobodnie organizuje i sprawuje kult publiczny.

2. Organizowanie imprez o charakterze religijnym na drogach publicznych wymaga uzgodnienia, w zakresie bezpieczeństwa ruchu drogowego, z właściwymi organami administracji rządowej lub samorządowej.

3. Przepisu ust. 2 nie stosuje się do konduktów pogrzebowych odbywających się stosownie do miejscowego zwyczaju.

³⁾ Obecnie: ministra właściwego do spraw wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych.

4. Religijne uroczystości pogrzebowe i nabożeństwa za zmarłych mogą być sprawowane na cmentarzach komunalnych przy zachowaniu obowiązujących przepisów porządkowych.

Art. 8a. 1. Małżeństwo zawarte w formie przewidzianej prawem wewnętrznym Kościoła wywołuje skutki cywilne, jeżeli odpowiada wymaganiom określonym w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym.

2. Osobę duchowną, przed którą składa się oświadczenia o zawarciu małżeństwa, określa prawo wewnętrzne Kościoła.

Art. 9. Wierni Kościoła mają prawo do zwolnień od pracy lub nauki, na zasadach określonych w odrębnych przepisach, na czas święta religijnego w dniu 2 sierpnia, będącego pamiątką objawienia Dzieła Wielkiego Miłosierdzia.

Art. 10. 1. Kościół prowadzi konfesyjne nauczanie religii w szkołach publicznych na zasadach i w trybie przewidzianych w odrębnych przepisach.

2. (uchylony)

Art. 11. 1. Kościelne osoby prawne mają prawo zakładać i prowadzić szkoły oraz inne placówki oświatowo-wychowawcze i opiekuńczo-wychowawcze na zasadach określonych w odrębnych przepisach. Mają one charakter mariawicki i podlegają władzy kościelnej.

2. Do nauczycieli, wychowawców i pracowników zatrudnionych w szkołach i innych placówkach oświatowo-wychowawczych i opiekuńczo-wychowawczych, a także seminariach duchownych i instytutach misyjnych prowadzonych przez Kościół stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące uprawnień nauczycieli, wychowawców i pracowników zatrudnionych w szkołach i placówkach publicznych.

3. Uczącym się w szkołach wymienionych w ust. 1 i 2 przysługują świadczenia opieki zdrowotnej finansowane ze środków publicznych oraz ulgi w opłatach za przejazdy środkami publicznego transportu zbiorowego na równi z uczniami szkół publicznych.

Art. 12. 1. Kościół ma prawo do zakładania i prowadzenia seminariów duchownych i instytutów misyjnych, w których kształci według własnego programu kandydatów na duchownych oraz osoby świeckie przygotowujące się do realizacji misji Kościoła.

2. Wyższe Seminarium Duchowne Kościoła Starokatolickiego Mariawitów w Płocku jest wyższą szkołą teologiczną uprawnioną do nadawania absolwentom tytułu zawodowego licencjata teologii mariawickiej. Tytuł ten jest równoważny z tytułem zawodowym licencjata nadawanym przez państwowe szkoły wyższe.

Art. 13. Poręcza się Kościołowi prawo kształcenia kadr duchownych w Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie w zakresie teologii starokatolickiej, w ramach istniejącej jednostki naukowo-dydaktycznej.

Art. 14. 1. Studenci teologii otrzymują na czas studiów odroczenie odbywania zasadniczej służby wojskowej, w razie zaś ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny mogą być przeznaczeni, stosownie do potrzeb sił zbrojnych, do służby sanitarnej lub służby w obronie cywilnej.

2. Nie powołuje się absolwentów studiów, o których mowa w ust. 1, do odbywania przeszkolenia wojskowego w okresie przygotowań do święceń, w ciągu dwóch lat od zakończenia studiów.

3. Duchowni po otrzymaniu święceń są przenoszeni do rezerwy i nie odbywają ćwiczeń wojskowych w czasie pokoju. W razie ogłoszenia mobilizacji oraz w czasie wojny mogą być oni powołani jedynie do pełnienia funkcji kapelanów wojskowych.

4. W razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny właściwe organy wojskowe, w porozumieniu z Biskupem Naczelnym, zapewnią pozostawienie do duszpasterskiej obsługi ludności niezbędnej liczby duchownych spośród tych, którzy podlegają mobilizacji.

Art. 15. 1. Żołnierzom pełniącym czynną służbę wojskową zapewnia się możliwość uczestniczenia – poza terenem jednostek wojskowych – w nabożeństwach i czynnościach religijnych w niedziele i w święta, jeżeli w miejscowości stacjonowania jednostki wojskowej lub w jej pobliżu znajduje się kościół mariawicki i jeżeli nie koliduje to z ważnymi obowiązkami służbowymi.

2. Opiekę duszpasterską na terenie jednostek wojskowych dla żołnierzy, o których mowa w ust. 1, zapewniają duchowni Kościoła w terminach uzgodnionych z dowódcami jednostek.

3. Duchownych, o których mowa w ust. 2, wyznacza Rada Kościoła w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej.

Art. 16.⁴⁾ 1. Wiernym przebywającym w podmiotach leczniczych wykonujących działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne w rozumieniu przepisów o działalności leczniczej, w zakładach wychowawczo-opiekuńczych, okręgowych ośrodkach wychowawczych, zakładach poprawczych, schroniskach dla nieletnich i zakładach karnych oraz osobom tymczasowo aresztowanym zapewnia się prawo do wykonywania praktyk religijnych oraz korzystania z posług religijnych.

2. Przepis ust. 1 stosuje się również do dzieci i młodzieży korzystających z zorganizowanych form wypoczynku.

3. W celu realizacji uprawnień, o których mowa w ust. 1 i 2, kierownicy właściwych podmiotów i zakładów zapewniają duchownym swobodny dostęp do tych osób.

Art. 17. 1. Kościół może tworzyć własne organizacje kościelne w celu realizacji zadań wynikających z jego misji.

2. Organizacje, o których mowa w ust. 1, mają na celu w szczególności działalność na rzecz formacji religijnej, kultu publicznego, nauki mariawickiej, działalność charytatywno-opiekuńczą oraz kształtowanie postaw religijno-etycznych dzieci i młodzieży.

3. Władze kościelne czuwają nad zgodnością działania organizacji z ich celami religijnymi i etycznymi.

4. Do organizacji, o których mowa w ust. 1, nie stosuje się prawa o stowarzyszeniach.

5. Organizacje, o których mowa w ust. 1, mogą uzyskiwać osobowość prawną w trybie określonym w art. 4.

Art. 18. Kościelne osoby prawne mają prawo prowadzenia właściwej dla każdej z nich działalności charytatywno-opiekuńczej.

Art. 19. 1. Kościelne osoby prawne mogą realizować inwestycje sakralne i kościelne.

⁴⁾ Z dniem 1 września 1998 r. utraciły moc przepisy o stosunku Państwa do Kościołów, dotyczące wykonywania praktyk religijnych osób skazanych i tymczasowo aresztowanych, na podstawie art. 257 § 2 pkt 2 lit. b ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557 i Nr 160, poz. 1083).

2. Parafie mają prawo posiadania cmentarzy grzebalnych, poszerzania ich, zakładania i zarządzania nimi.

3. Na wniosek kościelnej osoby prawnej miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obejmują także inwestycje sakralne i kościelne oraz mariawickie cmentarze wyznaniowe.

Art. 20. Grunty stanowiące własność Skarbu Państwa lub własność jednostek samorządu terytorialnego, przeznaczone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego na potrzeby Kościoła, na wniosek kościelnych osób prawnych mogą być im oddawane w wieczyste użytkowanie lub sprzedawane.

Art. 21. Nie pobiera się opłat za użytkowanie wieczyste gruntów oddanych na potrzeby zakładów charytatywno-opiekuńczych i punktów katechetycznych.

Art. 22. 1. Kościół ma prawo emitowania w publicznych środkach masowego przekazu nabożeństw oraz swoich programów religijno-moralnych, społecznych i kulturalnych.

2. Sposób realizacji uprawnień, o których mowa w ust. 1, określa porozumienie między Radą Kościoła a właściwą jednostką publicznej radiofonii i telewizji.

Art. 23. Osoby prawne Kościoła mają prawo zakładania i prowadzenia własnych archiwów, muzeów i zbiorów bibliotecznych.

Art. 24. Instytucje państwowe, samorządowe i kościelne współdziałają w ochronie, konserwacji, udostępnianiu i upowszechnianiu zabytków architektury kościelnej i sztuki sakralnej oraz ich dokumentacji, muzeów, archiwów i bibliotek będących własnością kościelną, a także dzieł kultury i sztuki o motywach religijnych, stanowiących ważną część dziedzictwa kultury polskiej.

Rozdział 4

Sprawy majątkowe Kościoła

Art. 25. Kościołowi i jego osobom prawnym przysługuje prawo nabywania, posiadania i zbywania mienia ruchomego i nieruchomego, nabywania i zbywania innych praw oraz swobodnego zarządzania swoim majątkiem.

Art. 26. 1. Majątek i przychody kościelnych osób prawnych podlegają ogólnym przepisom podatkowym, z wyjątkami określonymi w ust. 2–5.

2. Kościelne osoby prawne są zwolnione od opodatkowania podatkiem od nieruchomości – nieruchomości lub ich części przeznaczonych na cele niemieszkalne, z wyjątkiem części przeznaczonej na wykonywanie działalności gospodarczej.

3. Zwolnienie od opodatkowania podatkiem od nieruchomości obejmuje nieruchomości lub ich części przeznaczone na cele mieszkalne duchownych i członków zgromadzeń zakonnych, jeżeli:

- 1) są one wpisane do rejestru zabytków;
- 2) służą jako internaty przy szkołach i seminariach duchownych, klasztory oraz domy duchownych emerytów;
- 3) znajdują się w budynkach diecezji i Rady Kościoła.

4. Nabywanie i zbywanie rzeczy i praw majątkowych przez kościelne osoby prawne w drodze czynności prawnych oraz spadkobrania, zapisu i zasiedzenia jest zwolnione od opłaty skarbowej, jeżeli ich przedmiotem są:

- 1) rzeczy i prawa nieprzeznaczone do działalności gospodarczej;
- 2) sprowadzane z zagranicy maszyny, urządzenia i materiały poligraficzne oraz papier.

5. Darowizny na kościelną działalność charytatywno-opiekuńczą pochodzące od osób fizycznych są wyłączone z podstawy opodatkowania darczyńców podatkiem dochodowym, jeżeli kościelna osoba prawna przedstawi darczyńcy pokwitowanie odbioru oraz – w okresie dwóch lat od dnia przekazania darowizny – sprawozdanie o przeznaczeniu jej na tę działalność.

6. Nabywanie i zbywanie rzeczy oraz praw majątkowych, o których mowa w ust. 4, jest zwolnione od opłat sądowych, z wyłączeniem opłat kancelaryjnych.

Art. 27. Zwalnia się z należności celnych przywozowych towary przeznaczone na cele charytatywno-opiekuńcze i oświatowo-wychowawcze oraz towary o charakterze kulturalnym przeznaczone na cele kultu, przywożone dla Kościoła i jego osób prawnych, w granicach i na warunkach określonych w rozporządzeniu Rady (WE) nr 1186/2009 z dnia 16 listopada 2009 r. ustanawiającym wspólnotowy system zwolnień celnych (Dz. Urz. UE L 324 z 10.12.2009, str. 23).

Art. 28. 1. Kościół i jego osoby prawne mają prawo do zbierania ofiar na cele religijne, kościelną działalność charytatywno-opiekuńczą, naukową, oświatową i wychowawczą, utrzymanie duchownych i ich rodzin oraz członków zgromadzeń zakonnych.

2. Zbiórki wymienione w ust. 1 nie wymagają zgłoszenia, jeżeli odbywają się w obrębie terenów kościelnych, kaplic oraz w miejscach i okolicznościach zwyczajowo przyjętych, w sposób tradycyjnie ustalony.

Art. 29. 1. Kościelne osoby prawne mogą zakładać fundacje. Do fundacji tych stosuje się ogólnie obowiązujące przepisy o fundacjach, ze zmianami wynikającymi z przepisów ust. 2–5.

2. Niezależnie od nadzoru państwowego, nadzór nad działalnością fundacji sprawuje kościelna osoba prawna będąca fundatorem lub wskazana w statucie fundacji.

3. W razie stwierdzenia nieprawidłowości w zarządzaniu fundacją, właściwy organ państwowy zwraca się do kościelnej osoby prawnej sprawującej nadzór nad fundacją, wyznaczając termin nie krótszy niż 3 miesiące na spowodowanie usunięcia nieprawidłowości. Po bezskutecznym upływie tego terminu można zastosować środki określone w przepisach o fundacjach.

4. W razie konieczności poddania fundacji zarządowi przymusowemu, w myśl przepisów o fundacjach, zarząd ten będzie sprawowała kościelna osoba prawna wyznaczona przez Radę Kościoła.

5. Jeżeli statut fundacji nie stanowi inaczej, w razie jej likwidacji, o przeznaczeniu jej majątku zadecyduje Rada Kościoła.

Art. 30. W razie zniesienia kościelnej osoby prawnej, jej majątek przechodzi na własność Kościoła jako całości.

Art. 31. Niezależnie od ustawowego ubezpieczenia duchownych, kościelne osoby prawne mogą prowadzić wewnętrzną działalność ubezpieczeniową na rzecz duchownych, która w rozumieniu ustawy nie jest działalnością gospodarczą.

Rozdział 5

Przepisy przejściowe i końcowe

Art. 32. 1. Nieruchomości lub ich części pozostające w dniu wejścia w życie ustawy we władaniu Kościoła i jego osób prawnych stają się z mocy prawa ich własnością, o ile nie narusza to praw niepaństwowych i niesamorządowych osób trzecich, jeżeli:

- 1) były we władaniu Kościoła i jego osób prawnych, o których mowa w art. 3 ust. 2 pkt 2–5, lub
- 2) znajdują się na nich obiekty sakralne wraz z obiektami towarzyszącymi lub cmentarze; dotyczy to także obiektów położonych na obszarze miasta stołecznego Warszawy.

2. Nieruchomości lub ich części, na których znajdują się cmentarze grzebalne użytkowane wspólnie przez Kościół Starokatolicki Mariawitów i Kościół Katolicki Mariawitów, stają się z mocy prawa ich współwłasnością niepodzielną.

3. Stwierdzenie przejścia własności nieruchomości lub ich części, o których mowa w ust. 1 i 2, następuje w drodze decyzji wojewody.

4. Nabycie własności nieruchomości lub ich części na podstawie ust. 1 jest wolne od podatków i opłat związanych z tym nabyciem, a wynikające z niego wpisy do ksiąg wieczystych i ich zakładanie są wolne od opłat.

Art. 33. 1. Przyznaje się Kościołowi prawo nieodpłatnego użytkowania wieczystego działki gruntu położonego w Warszawie przy ul. Szarej 8, oznaczonej hip. nr N-6062.

2. *Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji*⁵⁾ określi, w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, sposób wykonania przepisu ust. 1.

Art. 34. 1. Kościelne osoby prawne istniejące w dniu wejścia w życie ustawy pozostają osobami prawnymi w rozumieniu niniejszej ustawy.

2. Wykaz kościelnych osób prawnych istniejących w dniu wejścia w życie ustawy określa załącznik do ustawy.

⁵⁾ Obecnie: minister właściwy do spraw wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych.

Art. 35. Do czasu zwołania Synodu prawo wewnętrzne Kościoła jest uchwalane przez Kapitułę Generalną.

Art. 36. Traci moc dekret z dnia 5 września 1947 r. o uregulowaniu położenia prawnego Kościoła Ewangelicko-Reformowanego w Rzeczypospolitej Polskiej, Kościoła Mariawickiego i Kościoła Starokatolickiego (Dz. U. Nr 59, poz. 316 oraz z 1994 r. Nr 73, poz. 324).

Art. 37. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia⁶⁾.

⁶⁾ Ustawa została ogłoszona w dniu 26 kwietnia 1997 r.

Załącznik

WYKAZ OSÓB PRAWNYCH KOŚCIOŁA STAROKATOLICKIEGO MARIAWITÓW W RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

I. Diecezje i parafie

1. Diecezja warszawsko-płocka

Parafia Błonie
Parafia Filipów
Parafia Leszno
Parafia Lutkówka
Parafia Pełowo
Parafia Płock
Parafia Radzyminek
Parafia Raszewo
Parafia Warszawa
Parafia Wierzbica
Parafia Żyrardów

2. Diecezja lubelsko-podlaska

Parafia Cegłów
Parafia Dąbrówka-Stany
Parafia Gózd
Parafia Kamionka
Parafia Lublin
Parafia Łany
Parafia Mińsk Mazowiecki
Parafia Piaseczno
Parafia Wiśniew
Parafia Żarnówka
Parafia Żeliszew

3. Diecezja śląsko-łódzka

Parafia Dobra
Parafia Gniazdów
Parafia Grzmiąca
Parafia Kadzidłowa
Parafia Koziegłowy
Parafia Lipka
Parafia Łowicz
Parafia Łódź
Parafia Pabianice
Parafia Piątek
Parafia Sobótka
Parafia Sosnowiec
Parafia Starcza
Parafia Stryków
Parafia Wola Cyrusowa
Parafia Zgierz

II. Zgromadzenia zakonne

Zgromadzenie Kapłanów Mariawitów
Zgromadzenie Sióstr Mariawitek

III. Seminaria

Wyższe Seminarium Duchowne Kościoła Starokatolickiego Mariawitów
w Płocku.